

Nacionālā bagātība – mežs



Viedās iespējas atvieglo darbu, bet būšana dabā nav aizvietoājama

Mūsdienās mežu var *ielikt* arī kabatā, proti, izmantojot dažādus digitālus rīkus, uzkrāt par to datus, apsaimniekot, plānot tajā darbus vai atpūtu un darīt vēl daudz ko citu. Daudzi meža īpašnieki arvien biežāk izmanto digitālus rīkus, lai pārvaldītu savu zaļo īpašumu. Arī saimniekošana mežā kļūst modernāka. Rīki gan nekad neaizstās cilvēka pieredzi, tomēr tie var kļūt par lielisku palīgu gan valsts iestādēm un uzņēmumiem, gan privātajiem meža īpašniekiem. Mežs ir liela un unikāla vērtība, ko saglabāt nākamajām paaudzēm palīdz arī tehnoloģijas.

Uzņēmuma lepnums – plaši izmantojamais LVM GEO

AS Latvijas valsts meži (LVM) struktūrvienības LVM Biznesa sistēmu risinājumi ģeotelpisko risinājumu vadītāja Dana Spulle stāsta, ka viņas pārstāvētajā uzņēmumā tiek izmantots gana daudz informācijas sistēmu. – *Esam ļoti digitāls un inovatīvs uzņēmums. LVM pārvalda un apsaimnieko ceturto daļu Latvijas teritorijas. Tas ir liels apjoms, kas turklāt nav vienlaidus masīvs, bet, ja tā varētu sacīt, izkaisīts. – Efektīva meža apsaimniekošana plašā teritorijā ir informācijas ietilpīgs un sarežģīts process ar daudzām tehniskām atkarībām, tādēļ gadu gaitā attīstīta ģeogrāfiskās informācijas sistēma. Tā tapa LVM GEO – sistēma, kurā savu saimniecību pārvaldām, pārlūkojam, plānojam darbus un veicam daudz ko citu. Mēs zinām, kurā meža nogabalā kas aug, kādi darbi tajā bijuši, šobrīd tiek veikti, kas plānots, varam redzēt arī aizsardzības statusu, kā arī meža vecumu. LVM GEO ir liela ģeogrāfiskās informācijas datubāze un sistēma, viens no mūsu pamatinstrumentiem. Tas ir mūsu lepnums, – viņa norāda.*

Vairāk nekā 130 000 aktīvo lietotāju

Sākotnēji LVM GEO radīta paša uzņēmuma pārvaldāmo teritoriju apsaimniekošanai, bet LVM daļa funkciju pieejama arī sabiedrībai. Vispazīstamākā ir mobilā lietotne LVM GEO un karšu pārlūks vietnē *lv.mgeo.lv*. Tajos iespējams atvērt un apslūkot arī dažāda veida kartes un ģeogrāfiskās informācijas datus. Vienkopus nodrošināta vairāku Latvijas datu turētāju – Dabas aizsardzības pārvaldes vai Valsts zemes dienesta – informācija.

Mobilajai lietotnei ir vairāk nekā 130 000 aktīvo lietotāju. – *Protams, nevaram konkurēt ar lielajiem karšu risinājumiem, piemēram, «Google» vai «Waze». Ir lieliski, ka šādas lietotnes pieejamas, bet vietējie risinājumi nodrošina lielāku detalizāciju un biežāku informācijas atjaunošanu, tāpat tajos ir nianšes, ko neatrast globālajos risinājumos, – vērtē LVM pārstāve. Tā kā LVM GEO sabiedrībai izmantojama bez maksas un autorizēšanās, uzņēmumam nav konkrētu datu par lietotāju vecuma grupām vai nodarbošanos. Tiesa, pēc atsauksmēm vadoties, rīkus ļoti plaši izmanto dažādu nozaru pārstāvji. Piemēram, rudenos dabā gājēji aktīvāk lūko LVM teritorijas, lai uz tām brīvi varētu doties ogot un sēņot. Arī tuvojoties Ziemassvētkiem, iedzīvotājus vairāk interesē valsts mežu teritorijas, lai savām vajadzībām atļautajās vietās varētu nocirst vienu svētku eglīti. Tūrisma sezonā vairāk tiek meklētas dabas*

takas, atpūtas vietas pie ūdeņiem, skatīti maršruti. LVM GEO apkopots patiešām liels informācijas apjoms. Minētie piemēri ir tikai daži no veidiem, kā to izmanto.

LVM GEO brīvi pieejama gan plašākai sabiedrībai, gan nozares profesionāļiem Latvijā. LVM šo lietotni skata mežu apsaimniekošanas vajadzībām, dabā gājēji to izmanto, lai neapmaldītos mežā, orientētos valsts mežu robežās un atrastu noteiktas atpūtas vietas. Savukārt citiem valsts mežu uzņēmumiem Latvijā un citās Eiropas valstīs tiek piedāvāti īpaši pielāgoti risinājumi atbilstoši konkrētām vajadzībām.

Ieskaties telefonā, bet piedzīvo mežā!

Nereti mums tiek piedāvāts doties virtuālās tūrēs – datorā vai viedierīcē varam izstaigāt dažādus apskates objektus vai vietas daudzviet pasaulē, arī Latvijā, piemēram, Cēsu pili vai Vidzemes piekrasti. – *Attālināti vērot ir tikai daļa no piedzīvojuma. Nenoliedzami, tas ir interesanti, taču, manuprāt, nekas nespēj aizstāt, piemēram, izešanu ārā spīrgtā rudenī, sajūtot vēso gaisu uz ādas vai to, kā smaržo mežs. Pat saulei rudenī ir cits siltums. Šīs sajūtas nespēj aizstāt neviena virtuāla tūre. Vismaz es tā ceru. Mēs aicinām ieskatīties telefonā, taču iet dabā pa īstam. Tas ir galvenais mērķis, un digitālie rīki ir tikai līdzeklis, lai cilvēki tiešām paskatītos dabā un ieraudzītu mežu, – teic Ģeotelpisko risinājumu vadītāja.*

Starp citu, vēl līdz 11. oktobrim interesenti var piedalīties LVM organizētajā vides spēlē *Latvijas Meža dēkainis*, vairāk iepazīstot biotopus un tur atrodamās vērtības uzņēmuma uzturētajās atpūtas vietās. Interesenti spēles laikā aicināti apmeklēt vairāk nekā 30 bezmaksas atpūtas vietas, kurās izvietotas *Latvijas Meža dēkainis* zīmes ar apslēptiem jautājumiem. Limbažu novadā tādas ir trīs – atpūtas vieta pie Karogu karjera Staiceles pagastā, Purezera dabas taka Brīvzemnieku pagastā un Augstrozes Lielezera skatu vieta Umurgas pagastā. Katrā vietā ar viedtālruni jānoskenē tur atrodamais kvadrātkods uz spēles zīmes, jāreģistrējas un pareizi jāatbild uz uzdoto jautājumu. Visi spēles jautājumi saistīti ar tur esošajiem aizsargājamiem biotopiem jeb dzīvotnēm, tālab atbildžu meklēšana ļaus uzzināt daudz jauna par vides vērtībām un to apsaimniekošanu. Starp dalībniekiem, kuri būs apmeklējuši vismaz trīs atpūtas vietas un tajās pareizi atbildējuši uz konkrēto jautājumu, izlozēs trīs laimīgos, kuri saņems LVM veicināšanas balvas.

LVM ar dažādām aktivitātēm izglīto

sabiedrību par ilgtspējīgu mežu apsaimniekošanu un tā aizsardzību. Viens no lielākajiem pasākumiem skolēniem un ģimenēm ir Latvijas Meža dienas, kas Tērvetē katru gadu pulcē vairāk nekā 15 tūkstošus apmeklētāju. Tāpat ik septembrī notiek LVM Meža ekspedīcijas, kuru laikā skolēni no visas Latvijas kopā ar meža speciālistiem dažādās stacijās var iepazīt meža apsaimniekošanu. – *Mūsu kolēģi, nozares speciālisti, kuri ikdienā dodas mežā, stāsta, rāda un ļauj īstā mežā izzināt īstu mežu.*

MI kopā ar prasmēm sniedz ļoti labus rezultātus

Pasaulē un Latvijā dažādās jomās arvien ienāk jaunas tehnoloģijas, kā arī mākslīgais intelekts (MI), kas, gudri izmantots, krietni atvieglo profesionāļu ikdienas darbu. Digitālie rīki, tostarp LVM GEO, mūsu darbiniekiem palīdz arī ietaupīt laiku. Nav vienmēr jādodas uz mežu, lai apsekotu vai precizētu noteiktas teritorijas. Ir iespējams datus ievākt attālināti (piemēram, satelīta vai aero foto), balstīties uz iepriekš ievāktu informāciju. Lielisks palīgs darbā ar digitālās izpētes datu apstrādi, pārveidošanu un secinājumu veikšanu ir MI un tā piedāvātās iespējas. – *Nav iespējams visu apsekot dabā, bet, analizējot attālinātās izpētes attēlus, ekspertu komanda, ja mežaudzē ir kādas pamanāmas izmaiņas, var konstatēt, piemēram, egļu astonezību mizgrauža iespējamus postījumus. Mākslīgais intelekts apvienojumā ar nozares profesionāļu prasmēm un zināšanām var sniegt ļoti labus rezultātus, – vērtē D. Spulle.*

Ar mežu apsaimniekošanu saistās arī mobilā lietotne *Mednis*. Arī tās izstrādē darbojas LVM, sadarbojoties ar Valsts meža dienestu, medniekiem un lauksaimniekiem. Šī lietotne ir datu ievākšanas rīks medību informācijas apritei, kā arī dzīvnieku, to klātbūtnes pierādījumu un postījumu reģistrēšanai. *Mednis* nav tiešs mežsaimniecības rīks, taču tas ir vērtīgs papildinājums šai jomai. Dzīvnieki, īpaši aļņi un staltbrieži, var nopietni bojāt jaunaudzes, bet lietotnes dati meža īpašniekam palīdz saprast, kurā apgabalā zvēru ir daudz, lai laikus varētu plānot aizsardzības pasākumus, piemēram, uzlikt repelentus vai aktivizēt sadarbību ar vietējiem medniekiem. – *«Mednis» tapa, lai lauksaimnieki, mežsaimnieki un citi sabiedrības pārstāvji varētu ziņot par saviem novērojumiem. Šis ir viens no datu ievākšanas un uzkrāšanas rīkiem. Lai varētu pieņemt lēmumus un plānot mežu apsaimniekošanas pasākumus, ir nepieciešami dati, – skaidro D. Spulle.*

Pozitīva lietotņu izmantošanas pieredze

Limbažnieks, meža īpašnieks un mednieks Gatis Lācis kā meža īpašnieks izmanto LVM GEO un kā mednieks – *Medni*. Sarunbiedra pieredze, izmantojot šīs aplikācijas, ir pozitīva. Ar jaunajām iespējām pamazām tiek aprasts, tās atvieglo ikdienas darbu, tiek piedāvātas daudzas priekšrocības un ir iespēja salīdzināt, kā bija bez tām un kā ir tagad. G. Lācis norāda, ka *Mednī* mednieki, piemēram, var pieteikt individuālās medības un pārējie kluba biedri redz, kurā tās pieteiktas. Iepriekš G. Lāča mednieku kluba biedri ar šo informāciju apmainījās *WhatsApp* grupā, bet tagad lieto *Medni*. Tāpat tajā pieejama informācija par medību atļaujām – redzams, ko un cik kluba biedri nometējuši un cik licences noteiktā periodā vēl pieejamas. Kad dzīvnieks nometīts, mednieks to lietotnē reģistrē, norādot koordinātas, un kolēģi var redzēt, kurā vietā dzīvnieks nometīts. *Mednī* var reģistrēt arī novērotos meža dzīvniekus vai manītos postījumus, pievienojot fotogrāfijas, ja tādas ir. G. Lācis atgādina, ka *Mednis* nav tikai medniekiem izmantojama lietotne. To savā viedierīcē var lejupielādēt un pielietot gan lauksaimnieks, gan dabā gājējs vai cits interesents, piemēram, publicējot zvēru vai to veikto postījumu (lauksaimniecībā izmantojamās zemēs, mežā un infrastruktūrai) novērojumus. Tāpat šajā lietotnē ikviens var ziņot par satiksmes negadījumos notriektiem meža dzīvniekiem, norādot to atrašanās vietas koordinātas. – *Valsts meža dienests uz šo informāciju diezgan operatīvi reaģē, – skaidro limbažnieks.*

Būdam meža saimnieks, G. Lācis izmanto arī platformu LVM GEO. Noslēdzot līgumu ar uzņēmumu, lietotnē viņš var redzēt informāciju arī par personīgo mežu. Ar LVM GEO palīdzību cilvēks var mežā orientēties – redzēt, vai atrodas valsts vai privātā mežā. Ja gadījies svešākā apvidū nomaldīties, atliek ieslēgt atrašanās vietas navigāciju un, ja pieejams interneta pārklājums, var redzēt, kur tuvākā stiga, uz kuru pusi jāvirzās, lai izietu uz meža ceļa utt. Arī dzinējmedībās dzinēji šo aplikāciju var izmantot, lai vieglāk orientētos. – *Digitālo rīku tagad ir daudz. G. Lācis piekrit, ka vecāka gadagājuma cilvēkiem varētu būt grūtāk šīs modernās iespējas izmantot. Taču, ja bērni, mazbērni vai, piemēram, kluba biedri palīdz, šos rīkus pamazām var apgūt. Tie atvieglo darbu. – Vairs nav jāizmanto papīra kartes, kādas lietojām agrāk, lai kādam izstāstītu, teiksim, kur jādodas vai kurā vietā tikšanās. Atliek tikai ielikt punktu navigācijā. Protams, ja pazūd internets vai kādā gravā, ieplakā tas ir vājāks, jāprot arī citādi orientēties, ir jābūt alternatīvai šādiem gadījumiem.*

Jautāts, kādi risinājumi vēl būtu nepieciešami, lai atvieglotu meža saimnieku vai mednieku ikdienu, G. Lācis iesaka mazināt personas datu aizsardzības ierobežojumus. Lai, iejot virtuālā kartē, meža īpašnieks redzētu, kas ir viņa īpašuma kaimiņi, viņu kontaktinformāciju. Patlaban tas nav pieejams. – *Teiksim, īpašums tiek pārdots, nomainās īpašnieki, bet grūti uzzināt, kurš tagad ir jaunais kaimiņš. Kaimiņiem vienam otru jāpazīst, lai varētu operatīvi sazināties, piemēram, kad bebru dambis jānojauc, lai meža īpašums neapplūst, tāpat meža ugunsgrēka vai kāda postījuma gadījumā, – norāda G. Lācis. Viņš zina stāstīt, ka, piemēram, Zviedrijā meža īpašniekiem ir aplikācija, kurā redzami arī kaimiņi un viņu kontaktinformācija.*

Sagatavoja
Līga LIEPIŅA

Par projekta «Nacionālā bagātība – mežs» saturu atbild projekta īstenotājs SIA «Izdevniecība Auseklis».
Projekta Nr. 25-00-S0MF06-000012